

Can We Be Sure that Zionism Isn't Just Another "False Messiah"?
Could There Possibly Be Another Exile?

א. הרב יוסף דב סולובייצ'יק

ישנה דעה הלכתית שלישית, שאינה מקבילה לא לדעת שתומי העין השוללים, וגם לא לסברת ההוויזים המחייבים חיוב מוחלט – עד כדי זיהוי עם התכלית העליונה של הווייתנו ההיסטורית והעל-היסטורית – את המדינה. דעה שלישית זו שהלכה כמותה בכל מקום, אני מרשה לעצמי לנחש, תחייב את המדינה ותוקיר תקומתה והתמדתה מתוך חיבה והתמכרות, אבל לא תפריז על ההערכה יותר מדי עד כדי גלוריפיקציה והאלהה.

ב. הראי"ה קוק, אגרות הראי"ה ב, עמ' קעו

כן, אתחלתא דגאולה ודאי הולכת ומופיעה לפנינו, "אין ספק שהתנועה הגדולה הזאת היא אתחלתא דגאולה", "עכשיו הכל (!) שבים להודות שיד ה' עשתה זאת, בכל ענין הישוב שהוא צמיחת קרן ישועה והתחלת הגאולה" (אוצ"ר ד, עמ' 201), תלמידו **הרי"מ חרל"פ**: הדבר ברור כשמש בצהרם שחורבן שלישי לא יהיה עוד ומדינת ישראל שקמה לתחיה בל תמוט לעולם ועד (ממעייני הישועה, ע' רכז).

1. שבת, לא ע"ב

מאי דכתיב "והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו'?"... אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה עסקת בפריה ורביה צפית לישועה לפללת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר ואפילו הכי אי יראת ה' היא אוצרו אין אי לא לא.

2. חידושי הר"ן

צפית לישועה. פי' רש"י ז"ל לדברי הנביאים ע"כ, ועוד צריך לבאר צפית לישועה בימך, ולא אמר צפית שתבוא ישועה לישראל דמי שאינו מאמין בזה מין הוא שהמינין אינן מאמינין שתבוא ישועה לעולם לישראל, כן פי' בתוספות:

3. יחזקאל לג

(א) ויהי דבר ד' אלי לאמר:

(ב) בן אדם דבר אל בני עמך ואמרת אליהם ארץ כי אביא עליה חרב ולקחו עם הארץ איש אחד מקציהם ונתנו אתו להם לצפה:

(ג) וראה את החרב באה על הארץ ותקע בשופר והזהיר את העם:

(ד) ושמע השמע את קול השופר ולא נזהר ותבוא חרב ותקחהו דמו בראשו יהיה:

(ה) את קול השופר שמע ולא נזהר דמו בו יהיה והוא נזהר נפשו מלט:

(ו) והצפה כי יראה את החרב באה ולא תקע בשופר והעם לא נזהר ותבוא חרב ותקח מהם נפש הוא בעונו נלקח ודמו מיד הצפה אדרש:

4. מסכת מגילה, יז ע"ב

ומה ראו לומר **קיבוץ גלויות לאחר ברכת השנים** - דכתיב +יחזקאל ל"ו+ ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא. וכיון שנתקבצו גלויות - נעשה דין ברשעים, שנאמר: +ישעיהו א'+ ואשיבה ידי עליך ואצרף כבר סיגיד, וכתוב +ישעיהו א'+ **ואשיבה שפטיך כבראשנה**. וכיון שנעשה **דין מן הרשעים** - כלו המינים, וכולל זדים עמהם, שנאמר: +ישעיהו א'+ ושבר פשעים וחטאים יחדו... (יכלו). וכיון שכלו המינים - **מתרוממת קרן צדיקים**, דכתיב +תהלים ע"ה+ וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק, וכולל גירי הצדק עם הצדיקים, שנאמר +ויקרא י"ט+ מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, וסמך ליה וכי יגור אתכם גר. והיכן מתרוממת קרנם - **בירושלים**,

שנאמר +תהלים קכ"ב+ שאלו שלום ירושלים ישליו אהביך. **וכיון שנבנית ירושלים - בא דוד**, שנאמר: +הושע ג'+ אחר ישבו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם.

5. מסכת סנהדרין, צח ע"א

אמר לו רבי אליעזר: והלא כבר נאמר +ירמיהו ד'+ אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב. אמר לו רבי יהושע: והלא כבר נאמר +דניאל י"ב+ ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאר וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה וגו'. ושתק רבי אליעזר.

ואמר רבי אבא: **אין לך קץ מגולה מזה** [רש"י: כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר], שנאמר +יחזקאל ל"ו, ח+ ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשא לעמי ישראל (כי קרבו לבוא) וגו'.

6. רמב"ן, ויקרא כו

וכן מה שאמר בכאן (ויקרא כו, לב) **ושממו עליה אויביכם**, היא בשורה טובה מבשרת בכל הגליות שאין ארצנו מקבלת את אויבינו, וגם זו ראייה גדולה והבטחה לנו, כי לא תמצא בכל הישוב ארץ אשר היא טובה ורחבה ואשר היתה נושבת מעולם והיא חרבה כמוה, כי מאז יצאנו ממנה לא קבלה אומה ולשון, וכולם משתדלים להושיבה ואין לאל ידם:

7. יחזקאל לו

(לד) **והארץ הנשמה תעבד תחת אשר היתה שוממה לעיני כל עובר: (לה) ואמרו הארץ הלזו הנשמה היתה פגן עדן והערים החרבות והנהרסות בצורות ישוב: (לו) וידעו הגוים אשר ישארו סביבותיכם כי אני ד' בנתי הנהרסות נטעתי הנשמה אני ד' דברתי ועשיתי:**

8. **מדרש תנחומא (ורשא) פרשת שופטים סימן ט - "והשלישית יותר בה" (זכריה יג, ח) שאין מתישבין בארצם אלא בגאולה שלישית, גאולה ראשונה זו גאולת מצרים, גאולה שניה זו גאולת עזרא, השלישית אין לה הפסק.**

9. ילקוט שמעוני, הושע, רמז תקיח

וכתיב "וענתה שמה כימי נעוריה וגו'" (הושע ב, יז), מה יציאתם ממצרים בס' רבוא וכניסתן לארץ בס' רבוא - כן לימות המשיח בששים רבוא:

10. רמב"ן, סוף שיר השירים

ברשיון מלכי האומות ובעזרתם ילכו לארץ ישראל, כדכתיב, "והביאו את כל אחיכם וכו'", ויהי המלכות ההיא נמשך ואינו פוסק לעולם.

11. **רז"ק, תהלים, קמו, ג-** אל תבטחו בנדיבים. על דרך שאמר ירמיהו (יז, ה): ומן ה' יסור לבו. אלא אם יבטח באדם ישים העיקר בא-ל יתב', שיתן בלב האדם הנדיב לעזרו. וכפל הענין במלות שונות. בבן אדם שאין לו תשועה, שאם לא ברצון האל יתברך, אין ביד האדם להושיע חברו מצרתו, כי לה' לבדו התשועה, והוא יסובבנה על ידי בני אדם, כמו שסיבב תשועת גלות בבל ע"י כורש, וכן לעתיד יסבב גאולת ישראל ע"י מלכי הגוים, שיעיר את רוחם לשלחם, כמו שכתוב (ישעיה סו, כ): והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה':

12. **רמב"ם, משנה תורה, הלכות מלכים, יא, ג-** ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחיה מתים וכיוצא בדברים אלו, אין הדבר כך, שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי משנה היה, והוא היה נושא כליו של **בן כוזיבא** המלך, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח, ודימה הוא וכל חכמי דורו שהוא המלך המשיח, עד שנהרג בעונות, כיון שנהרג נודע להם שאינו, ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא מופת.

13. **רמב"ם, שם, הלכות תשובה, ט, ב-** ומפני זה נתאוו כל ישראל נביאייהם וחכמיהם **לימות** המשיח כדי שינוחו ממלכיות שאינן מניחות להן לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן... **ימות** המשיח הוא העולם הזה ועולם כמנהגו הולך אלא שהמלכות תחזור לישראל, וכבר אמרו חכמים הראשונים **אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד**.

14. **שם ח, ז**, "שכל הטובות שמתנבאים בהם הנביאים לישראל אינן אלא לדברים שבגוף, שנהנין בהן ישראל **לימות** המשיח בזמן שתשוב **הממשלה** לישראל".

15. **שולחן ערוך או"ח תקס"א, א-** הרואה ערי יהודה **בחורבן** אומר: ערי קדשך היו מדבר, וקורע.
16. **משנה ברורה**, (ב) אפילו יושבין בהן ישראל כיון שהישמעאלים מושלים עליהם מקרי בחורבן:

17. **מהר"ל, גבורות ה', פרק יח -** ולעתיד מלכות המשיח שתתחדש מלכות חדשה היא יוצאה מן המלכות הראשונה שלפני זה. וזה כי מלכות ישראל הקדושה שיש לה מדריגה אלהית פנימית היא צומחת מתוך מלכות בלתי קדושה... וכן תמצא שהפרי כאשר הוא בלתי נשלם הוא בתוך הקליפה, עד שהפרי גדול ועומד על שלימותו, ואז כאשר הפרי גדול נפסדה הקליפה מכח גדול הפרי שכל דבר שיש לו מדריגה פנימית הוא יוצא מתוך דבר שהוא חיצון לו.

18. **מיכה ד, ח-** ואתה מגדל עדר עפל בת ציון עדיך תאתה וּבָאָה הַמְּשָׁלָה הָרִאשֹׁנָה מִמְּלַכְתְּ לְבַת יְרוּשָׁלַיִם.

19. **מלבי"ם -** ואתה מגדל עדר - מסב פניו אל הר ציון הנזכר, אומר אליו, אתה הר ציון, שאתה מגדל של העדר הלז שהוא עדר הצאן הצולעה והנדחה, תחלה תהיה כמגדל של צאן, ואח"כ תהיה עופל - שהוא מבצר חזק, ומפרש שזה יהיה **בשלב מדרגות**, תחלה בת ציון עדיך תאתה - **שהגליות יתחילו להתקבץ**... ואח"כ ובאה **הממשלה הראשונה** - תבוא ממשלה קטנה, שיהיה להם קצת ממשלה והנהגה כמו שהיו לישראל בימים הראשונים לפני מלך מלך לבני ישראל שהיה להם שופטים מנהיגים אותם, ואח"כ תבא ממלכת לבת ירושלים - יהיה להם מלכות קבוע שהוא מלכות בית דוד, שאח"כ ימלוך המלך המשיח בממלכה קבועה... שמלכות ב"ד תתגלה בהדרגה, ותחלה לא יהיה רק במדרגה שופט ויתעלה לאט לאט עד שיהיה לה' המלוכה, עיי"ש:

20. **מדרש תהלים (בנובר) מזמור כ-** יענך ה' ביום צרה. משל לאב ובן שהיו מהלכין בדרך, ונתייע הבן, ואמר לאב: היכן היא המדינה? אמר לו: בני סימן זה יהא בידך, אם ראית בית הקברות לפניך, הרי היא המדינה קרובה לך. כך אמר להם הקב"ה לישראל, אם ראיתם את הצרות שתכפו אתכם, באותה שעה אתם נגאלין, שנאמר "יענך ה' ביום צרה ישגבך שם א-להי יעקב" (תה"ל, כ, ב).